

*Ба Шурои диссертациони 6D.KOA-063-и
назди Донишгоҳи байналмилалии сайёҳӣ ва
соҳибкорию Тоҷикистон
(734055, ш. Душанбе, х. Борбад 48/5)*

ТАҚРИЗ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Сафаров Абдували Маҳмадсаидович дар мавзуи «Ҷанбаҳои ташкилию иқтисодии рушди соҳаи сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.04 – Иқтисодиёти соҳавӣ (08.00.04.06 – Иқтисодиёти соҳаи сайёҳӣ)

Муҳимӣ ва зарурияти баргузори таҳқиқот.

Дар шароити рушди муносибатҳои бозорӣ, алалхусус ҷаҳонишавии муносибатҳо ва ҳамгироии иқтисодӣ ба соҳаҳои афзалиятдошта беш аз пеш тавачҷӯҳ зоҳир мегардад. Аз ҷумла, сайёҳӣ яке аз соҳаҳои пешбаранда ва босуръат рушдбандаи иқтисодиёти муосир ба ҳисоб меравад. Аз ин рӯ, нақши сайёҳӣ дар сохтори иқтисоди ҷаҳонӣ рӯз аз рӯз боло меравад. Гузашта аз ин, соҳаи сайёҳӣ яке аз сарчашмаҳои асосии иқтисодиёти бисёр кишварҳои пешрафта ва дар ҳоли рушд мебошад. Ҳоло вай ба саноати байналмилалӣ табдил ёфта, аз ҷиҳати даромад дар байни соҳаҳои сердаромад ва фаъолна инкишофбандаи иқтисодиёти ҷаҳонӣ қарор гирифтааст.

Мусаллам аст, ки нишондиҳандаҳои асосии иқтисодии рушди ин соҳаҳо таҳлил намуда, метавон иброи назар кард, ки ин соҳа барои тақонбахшии дигар соҳаҳо нақши босазо дорад. Соҳаи сайёҳӣ барои таъмини шуғлноки ва баланд бардоштани дараҷаи зиндагонии аҳоли таъсири мусбӣ дорад. Аммо чи метавон кард, ки то ҳанӯз хизматрасонии сайёҳон дар дараҷаи беҳбудӣ қарор дорад. Аз ин лиҳоз, таҳқиқи мавзӯи мазкур хеле муҳим ва сари вақт аст.

Муаллиф дар диссертатсияи баррасишаванда мубрамияти мавзӯи рисола ва дараҷаи омӯзиши онро асоснок намуда, ҳадаф, вазифаҳо, объект, предмет ва усулҳои таҳқиқотро муайян намуда, инчунин оид ба

навоварии илмӣ ва назариявӣ ва аҳамияти амалии диссертатсия ва дар бораи натиҷаҳои таҷрибаи таҳқиқот маълумот додааст.

Ҳамин тариқ, ҳадафи асосии сиёсати давлатӣ дар соҳаи сайёҳӣ фароҳам овардани шароити мусоиди ҳуқуқӣ барои ташкили самараноки фаъолияти субъектҳои сайёҳӣ ва дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ин замина ташкили бозори самаранок ва рақобатпазири сайёҳӣ буд, ки имкониятҳои қонеъ гардонидани талаботи сайёҳони дохилӣ ва хориҷӣ ба хизматрасониҳои гуногун ва босифат дар соҳа. Вобаста ба гуфтаҳои боло зарурати омӯхтани соҳаи сайёҳӣ аз нуқтаи назари ҷуғрофияи иқтисодӣ, махсусан хусусиятҳо ва хусусиятҳои минтақавии он дар кишвар ба миён омадааст. Маҳз омӯзиши иқтисодии сайёҳии ҳар як минтақаи Ҷумҳурии Тоҷикистон имкон медиҳад, ки манзараи миллии имкониятҳои туристӣ ва рекреационии кишварро муаррифӣ намояд.

Бояд қайд намуд, ки барои фаъолияти боз ҳам пурсамар доштани ширкатҳои сайёҳии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар дохили мамлакат ва баҳри беҳтар намудани фазои истифодаи иқтисодии меҳнати аҳоли дар бозори меҳнат бениҳоят заруранд.

Дар шароити имрӯза омӯхтани ҷанбаҳои ташкилию иқтисодии рушди соҳаи сайёҳӣ, бахусус такмилдиҳии он ниҳоят муҳим мебошад.

Аз ин лиҳоз, зарурият ба миён омадааст, ки дар асоси истифодаи корҳои илмии олимони ватанию хориҷӣ таҳлилҳо гузаронида шуда, ҷанбаҳои ташкилию иқтисодии рушди соҳаи сайёҳӣ баҳогузорӣ карда шавад ва самтҳои асосии такмили механизми идоракунии соҳаи сайёҳӣ аз нуқтаи назари илмӣ асоснок гардад.

Бинобар ин бозғаймӣ қайд карда метавонем, ки масъалаи гузаронидани таҳқиқоти илмӣ ва таҳлили дақиқ бо мақсади зоҳирсозии таркибу хусусиятҳои танзими ҷанбаҳои ташкилию иқтисодии рушди соҳаи сайёҳӣ муҳимияти рӯзмараро ба худ касб намудааст.

1. Дарачаи асоснок ва саҳеҳ будани натиҷаҳои илмӣ, хулоса ва тавсияҳои, ки дар диссертатсия оварда шудаанд.

Мақсади таҳқиқот аз асоснокгардонии муқаррароти илмию назариявӣ ва пешниҳоди тавсияҳои амалӣ оид ба ҷанбаҳои ташкилию иқтисодии рушди соҳаи сайёҳӣ иборат мебошад.

Объекти таҳқиқотро ширкатҳои сайёҳие ташкил медиҳанд, ки ба пешниҳоди хизматрасониҳои сайёҳӣ машғуланд. Предмети таҳқиқот маҷмӯи муносибатҳои ташкилию иқтисодӣ, ки ба такмили механизми ташкилию иқтисодии рушди хизматрасониҳои ширкатҳои сайёҳӣ нигаронида шудаанд, ташкил медиҳад.

Асоснокии натиҷаҳои илмӣ ва хулосаю тавсияҳои дар диссертатсия оварда шуда бо истифодабари аз усулҳои умумии илмии таҳқиқот (системавӣ, таҳлилӣ, монографӣ, ҳисобӣ-конструктивӣ, иқтисодӣ-оморӣ, баҳодиҳии иқтисодӣ, усули муқоисавии таҳлил) истифода шудаанд.

Натиҷаҳои асосии диссертатсия ва паҳлуҳои алоҳидаи он дар чорабиниҳои илмии сатҳҳои гуногун, бахусус, конференсияҳои ҷумҳуриявӣю байналмилалӣ дар солҳои 2018-2023 иҷро гардида, инчунин дар семинарҳои илмӣ, конференсияҳои дохилии Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон маъруза карда шудаанд.

2. Тавсифи умумии кори диссертатсионӣ

Кори диссертатсионии Сафаров Абдували Маҳмадсаидович дар худ таҳқиқоти мустақилонаи масъала, гузориши мақсад ва вазифаҳои муайянеро ифода менамояд. Сохтор ва ҳаҷми диссертатсияи мазкур аз рӯи таркибии худ мантиқан дуруст таҳия гардидааст. Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва пешниҳодот, рӯйхати адабиёти истифодашуда дар ҳаҷми 170 номгӯй иборат мебошад. Матни асосӣ дар 182 саҳифаи ҷопи компютерӣ баён карда шудааст ва дорои 15 ҷадвалу 14 расму диаграма мебошад.

Боби якум “Асосҳои илмию назариявии рушди соҳаи сайёҳӣ дар шароити муосир”-ро фаро гирифта, дар он нақш ва аҳамияти рушди соҳаи сайёҳӣ дар шароити иқтисоди бозорӣ, хусусиятҳои хос ва омилҳои ба рушди хизматрасониҳои соҳаи сайёҳӣ таъсиррасон, таҷрибаи хориҷии рушд ва идоракунии соҳаи сайёҳӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шудааст(с.12-57).

Дар боби дуюм “Таҳлили вазъ ва тамоюли рушди соҳаи сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (солҳои 2017-2021)” мавриди таҳқиқ қарор дода шуда, тамоюли рушди соҳаи сайёҳӣ дар ҷумҳурӣ дар шароити муосир, таҳлили таъсири омилҳо ба рушди хизматрасониҳои ширкатҳои сайёҳӣ ва таҳияи модели иқтисодию риёзии рушди хизматрасониҳои соҳаи сайёҳӣ муфассал баррасӣ гардидааст (с.58-114).

Дар боби сеюм “Дурнамои рушди самтҳои афзалиятноки соҳаи сайёҳӣ”, муаллиф самтҳои асосии рушди соҳаи сайёҳӣ, тақмили механизми дастгирии давлатии соҳаи сайёҳии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва роҳҳои асосии баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои ширкатҳои сайёҳиро таҳия ва асоснок намудааст(с.115-156).

Дар хулоса натиҷаҳои илмии бадастомада ва пешниҳодҳои мушаххаси муаллиф нишон дода шудаанд (саҳ. 157-160).

3. Навоварии илмии диссертатсия

Ба натиҷаҳои назаррасе, ки навоварии диссертатсияро ташкил медиҳанд, метавон дохил кард:

1. Дар асоси омӯзиши ақидаҳои мактабҳои илмии классикӣ ва институтсионалӣ оид ба моҳият, сохтор, принципҳо ва хусусиятҳои сайёҳӣ дар бозори меҳнат мавқеи муаллиф оид ба соҳаи сайёҳӣ ҳамчун категорияи иҷтимоӣ-иқтисодӣ муайян шудааст. Аз ҷониби муаллиф тақвият бахшидани ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии рушди сайёҳӣ ва

пешниҳоди таърифи нави рушди сайёҳӣ дар асоси адабиёти илмии ба мавзӯ бахшидашуда, инчунин омилҳои ба рушди сайёҳӣ таъсиррасон ошкор карда шудааст;

2. Дар диссертатсия бо мақсади муқаррар намудани ҳолати рушди хизматрасониҳои сайёҳӣ ва ба ин васила таҳқиқи объектҳои асосии рушди соҳа дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, усули ягона таҳия гардидааст;

3. Дар натиҷаи таҳқиқи амиқи вазъи соҳа бо дарназардошти омилҳои мухталифи ба сифати хизматрасонии сайёҳӣ мутаассир, инчунин таҳлили пурсишномаи анҷомдодашуда, ки аз ҷониби муаллиф иҷро шудааст, SWOT таҳлил гузаронидашуда, ҳолати муосир ва тавсияҳои амалӣ коркард гардидааст.

4. Аз ҷониби муаллиф амсилаи иқтисодӣ математикии рушди нишондиҳандаҳои сайёҳӣ таҳия гардида, дар ин асос ояндабинии ҳолати соҳа дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин ошкорсозии монеаҳои рушди соҳа, ки дар натиҷаи истифодаи афзорҳо ва услҳои маъмул ҷамъбаст гардидааст, пешниҳод шудааст.

5. Муаллиф самтҳои асосии такмили механизмҳои ташкилӣ-иқтисодии рушди хизматрасониҳои ширкатҳои сайёҳӣ ошкор намуда, омилҳо ва механизмҳои асосии соҳа дар бандҳои алоҳида зимни баррасӣ ва муҳокимаҳо бо ироаи тавсияҳои мушаххас таҳия намудааст;

6. Дар диссертатсия механизми муосири ташкилию иқтисодии рушди хизматрасониҳои ширкатҳои сайёҳӣ тарҳрезӣ карда шуда, муқаррар гардидааст, ки рушди минбаъдаи соҳа ба бартарарфсозии мушкilotи зерин: молиявӣ - қарзӣ, иттилоотӣ - таҳлилий, ташкили фазои мусоиди корӣ, психологияи муосири ҷомеа рабт мегирад ва ба васеъ гардонидани иқтидори иқтисодии объектҳои сайёҳӣ вобаста мебошад.

4. Аҳамияти назариявӣ ва амалии натиҷаҳои таҳқиқ

Ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ аз он иборат аст, ки муқаррароти асосии илмию амалӣ ва хулосаҳои

назариявӣ оид ба рушди устувори соҳаи сайёҳӣ, барномаҳои мақсадноки давлатӣ, минтақавӣ ва маҳаллӣ роҷеъ ба инкишофи сайёҳӣ дар Тоҷикистон нишон дода шудааст.

Пешниҳодоти илмии муаллифро метавонанд ширкатҳои сайёҳӣ дар ҷараёни беҳтаргардонии фаъолиятшон истифода намоянд. Тавсияҳои назариявӣ ва методӣ, ки дар рисола оварда шудаанд, дар ҷараёни таълими Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон тадбиқ карда шудаанд ва дар таълими фанҳои сайёҳӣ, сайёҳии байналмилалӣ, асосҳои сайёҳӣ, ахлоқи меҳмоннавозӣ, ташкил ва технологияи хизматрасониҳои меҳмонхонаҳо, навиштани корҳои курсӣ ва рисолаҳои хатм истифода бурда мешаванд.

Аз ҷониби муаллиф механизми муосири ташкилию иқтисодии рушди хизматрасониҳои ширкатҳои сайёҳӣ тарҳрезӣ карда шудааст, ки он баҳри фаъолияти пурсамари рушди соҳаи сайёҳӣ заминаи мусоид хоҳад гузошт.

5. Эродҳои умумӣ ва пешниҳодҳо оид ба кори диссертатсионӣ

Новобаста аз он, ки пурра ҷанбаҳои мусбии кори тақризшавандаро зикр намудем, беъзе камбудҳои алоҳидаи ҷашмногири онро қайд кардан мумкин аст, ба монанди:

1. Хуб мешуд, ки дар кори диссертатсионӣ дараҷаи ҷолибияти фазои рушди соҳаи сайёҳӣ дар объектҳои сайёҳӣ мушаххас муайян карда мешуд.

2. Аз ҷониби муаллиф ҳангоми таҳлили гурӯҳбандии хизматрасониҳои сайёҳӣ омилҳое ба назар гирифта шудааст, ки ба рушди бозори хизматрасониҳои сайёҳӣ таъсир мерасонанд (ҷадвали 1.3.), аммо хусусиятҳои таъсири он омилҳо пурра тавзеҳ дода нашудааст.

3. Дар диссертатсия таҷрибаи хориҷии рушд ва идоракунии соҳаи сайёҳиро дар саҳифаҳои 44 то 54 хеле бамаврид таҳқиқ шудааст. Хуб

мешуд агар муаллиф роҳу воситаҳои истифодаи ин таҷрибаҳоро дар амалия нишон меод.

4. Фишангҳо ва механизмҳои стратегияи ҳамгирӣ дар фазои ҷаҳонии сайёҳӣ дар диссертатсия ба қадри кофӣ омӯхта нашудаанд.

5. Дар диссертатсия муаллиф SWOT таҳлили фаъолияти сайёҳии кишварро анҷом додааст, аммо дар объекти мушаххас натиҷа ва чораҳои бартаарафсозии омилҳои манфиро пурра нишон надидааст.

6. Дар диссертатсия расми 5-11 натиҷаи назарсанҷӣ доир ба фаъолияти ширкати сайёҳӣ нишон шудааст, аммо маълумоти пуршинома ба пуррагӣ дарҷ нагардидааст.

Таъкид кардан зарур аст, ки норасоии зикргардида хусусияти тавсиявӣ дошта, дараҷаи мусбии диссертатсияро паст намекунад.

6. Мувофиқати диссертатсия ба тартиби додани дараҷаҳои илмӣ

Дар маҷмӯъ бояд зикр кард, ки қори диссертатсионии мазкур таҳқиқоти илмии мустақилонаи анҷомёфта мебошад, ки нағзони илмӣ ва аҳамияти амалиро дар худ таҷассум намудааст.

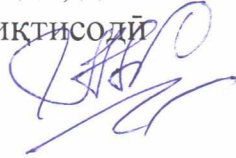
Автореферат ва мақолаҳои нашркардаи муаллиф таркиби асосии қори диссертатсиониро фаро гирифта, натиҷаҳои таҳқиқот ҳамчун дастоварди нави илмӣ дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи назди ҚОА-И назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расонида шудаанд.

Умуман, қори диссертатсионии тақризшаванда дар мавзӯи «Ҷанбаҳои ташкилию иқтисодии рушди соҳаи сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», қори анҷомёфта буда, аз рӯи натиҷаҳои назариявӣ ва амалии худ барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.04 – Иқтисодиёти соҳавӣ (08.00.04.06 – Иқтисодиёти соҳаи сайёҳӣ) ба талаботи низомномаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад. Бинобар ин арзанда аст, ки ба муаллифи он Сафаров Абдували Маҳмадсаидович

дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.04 –
Иқтисодиёти соҳавӣ (08.00.04.06 – Иқтисодиёти соҳаи сайёҳӣ) сазовор
дониста шавад.

Муқарризи расмӣ,

номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсенти
кафедраи географияи иқтисодӣ
ва сайёҳии ДМТ

Ёров Чамшед Нуруллоевич

Суроға: 734025 Ҷумҳурии Тоҷикистон

ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17

Тел/факс +(992) 907 55 44 75

E-mail: jama_taj75@mail.ru

Имзои н.и.и., дотсент Ёров Ч. Н-ро тасдиқ мекунам:

**Сардори раёсати кадрҳо ва
корҳои махсуси ДМТ.**

Тавқиев Э.

23.08.23